

YUKSAK AHLOQLI VA BARKAMOL YOSHLAR TARBIYALASHDA MADANIYATNING TUTGAN ROLI

Davronov Ulug'bel Mirzadavlatovich

Farg'ona davlat universiteti

Harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqoada yuksak ahloqli va barkamol yoshlar tarbiyalashda madaniyatning tutgan roli haqida ilmiy izlanishlar olib borilgan.*

Kalit so'zlar: *ahloq, alaba, tarix, zamon, tizim.*

Talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifasi bo'lib, ta'lim uchun ijtimoiy buyurtmaning muhim tarkibiy qismidir. Jamiyatimizning ma'naviy-axloqiy mustahkamlanishida ta'lim muhim o'rin tutadi. Jamiyat umumiy axloqiy ko'rsatmalar tizimiga ega bo'lgandagina keng ko'lamli umummilliy vazifalarni qo'yish va hal etishga qodir. Ularda o'z ona tiliga, o'ziga xos madaniyati va o'ziga xos madaniy qadriyatlariga, ajdodlari xotirasiga, milliy tarixning har bir sahifasiga hurmat-ehtiram ko'rsatiladigan ana shunday diqqatga sazovor joylar bor.

Jamiyatning ma'naviy-axloqiy uyg'unlashuvida ta'lim asosiy o'rin tutadi. Maktab Respublikaning barcha fuqarolari o'tadigan yagona ijtimoiy muassasadir. Shaxsiy qadriyatlar, albatta, birinchi navbatda oilada shakllanadi. Lekin shaxsning eng tizimli, izchil va chuqur ma'naviy-axloqiy tarbiyasi ta'lim sohasida amalga oshadi. Shuning uchun maktabda va nafaqat maktabda, balki kollejdada ham o'quvchining nafaqat intellektual, balki ma'naviy, madaniy hayoti ham jamlanishi kerak.

Maktab yoshidagi bola, ayniqsa, boshlang'ich maktabda, ma'naviy-axloqiy rivojlanish va tarbiyani eng yaxshi qabul qiladi. Ammo bu tarbiyadagi kamchiliklarni keyingi yillarda to'ldirish qiyin. Bolalikda tajribali va assimilyatsiya qilingan katta psixologik barqarorlik bilan ajralib turadi. O'smirlar, o'z navbatida, aynan bolalikdan ularda shakllangan ma'naviy-axloqiy tarbiya sifatlariga asoslanadi: mehr-oqibat, mehr-oqibat, do'stlik, mas'uliyat, itoatkorlik, sabr-toqat, sadoqat, bag'rikenglik, o'zaro yordam kabi.

Yosh avlod tarbiyasini rivojlantirishning eng muhim bosqichi ma'naviy-axloqiy kamolot va ta'lim konsepsiyasi hisoblanadi.

Konsepsiyada shaxsni ma'naviy-axloqiy rivojlantirish va tarbiyalashning maqsad va vazifalari, asosiy milliy qadriyatlar tizimi, shaxsni ma'naviy-axloqiy kam

ol toptirish va tarbiyalash tamoyillari belgilab berilgan.

Ta'lim ma'lum bir idealga erishishga qaratilgan bo'lishi kerak. Shaxsning ma'naviy-axloqiy rivojlanishi va tarbiyasi tushunchasi bizni qaysi idealga yo'naltiradi?

Bizning davrimizda Vatan taqdirini o'zinkidek qabul qiladigan, o'z mamlakatining buguni va kelajagi uchun mas'uliyatni his etadigan, o'z davlati xalqining ma'naviy-axloqiy va axloqiy an'alarini ulug'laydigan respublikamizning shunday fuqarosi yosh avlodni tarbiyalash konsepsiyasining idealidir.

Ma'naviy-axloqiy taraqqiyot, tarbiya va ijtimoiylashtirishning asosiy mazmuni asosiy milliy qadriyatlardir. Biz ushbu qadriyatlarni madaniy va oilaviy an'analarda saqlaymiz va ularni avloddan avlodga o'tkazamiz. Ushbu qadriyatlarga tayanish insonga halokatli ta'sirlarga qarshi turishga yordam beradi.

Bizning an'anaviy axloqiy manbalarimiz nima? Bu eng avvalo oila, mehnat, san'at, fan, din, tabiat, insoniyat. Shunga ko'ra, asosiy milliy qadriyatlar belgilanadi:

- vatanparvarlik - o'z kichik Vataniga, o'z xalqiga muhabbat, o'z erkinligi va o'z yurtining erkinligi uchun kurash;

- fuqarolik – huquq va tartibot, vijdon va e'tiqod erkinligi, qonun ustuvorligi;

- ijtimoiy hamjihatlik – shaxsiy va milliy erkinlik, odamlarga, davlat va fuqarolik jamiyati institutlariga ishonch, adolat, shafqat, sha'ni, qadr-qimmat;

- insonparvarlik - dunyo tinchligi, madaniyatlar va xalqlarning xilma-xilligi, insoniyat taraqqiyoti, xalqaro hamkorlik, bag'rikenglik;

- ilm - bilimning qadri, haqiqatga intilish, dunyoning ilmiy manzarasi, yangi narsalarni o'rganish va o'z davlati va jamiyati taraqqiyoti uchun mehnat qilish istagi;

- oila - muhabbat va sadoqat, sog'lik, farovonlik, ota-onaga hurmat, katta va kichiklarga g'amxo'rlik, nasl qoldirish uchun g'amxo'rlik;

- mehnat va ijodkorlik - mehnatga hurmat, ijod va ijod, maqsadlilik va matonat;

- xalqimizga xos bo'lgan dinga hurmat, konfessiyalararo muloqot asosida shakllangan e'tiqod, ma'naviyat, insonning diniy hayoti, bag'rikenglik g'oyasi;

- san'at va adabiyot - go'zallik, uyg'unlik, insonning ma'naviy dunyosi, axloqiy tanlov, hayotning mazmuni, estetik rivojlanish va axloqiy rivojlanish;

- tabiat - evolyutsiya, ona yurt, qo'riqlanadigan tabiat, Yer sayyorasi, ekologik ong.

Asosiy qadriyatlar maktab hayotining asosi bo'lishi kerak, bolalarning darsini, darsdan tashqari va maktabdan tashqari mashg'ulotlarini belgilashi kerak.

Boshqacha aytganda, shaxsning ma'naviy-axloqiy rivojlanishi uchun barcha dasturlarning integratsiyasi zarur. O'qituvchi, ijtimoiy xodim, amaliy psixolog, oila, do'stlar... Bularning barchasi o'quvchi shaxsining rivojlanishiga ta'sir qiladi.

Ma'n

aviy-axloqiy tarbiyani rivojlantirishda o'qituvchining o'zi talaba tomonidan boshqariladigan shaxs sifatida muhim rol o'ynaydi; Muhimi, o'qituvchining o'zini qanday ko'rsatishi, talabaning rivojlanishi va yaxshi bo'lishini istashi uchun nima qilishi muhim. Zamonaviy o'qituvchi "o'z pozitsiyasi va imidjiga ega bo'lishi kerak: hissiylik, mas'uliyat, pedagogik sevgi, pedagogik optimizm". (A. S. Makarenko).

Ma'naviy-axloqiy tarbiya kollejdagi ta'lim-tarbiya jarayonining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, halol, mehribon, mehnatsevar insonlar bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi, bu ularning hayotda o'z o'rnini topishiga, olgan bilim va ko'nikmalarini Vatan ravnaqi yo'lida foydalanishiga xizmat qiladi.

Barcha o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash bo'yicha metod va tadbirlarning o'ziga xos xususiyatlari kollej va ota-onalarning o'zaro hamkorligini kuchaytirishdan iborat. Bunga turli yo'llar bilan erishiladi: oila bilan uchrashuvlar, norasmiy sharoitda ota-onalar yig'ilishlarini o'tkazish; qo'shma darsdan tashqari tadbirlar o'tkaziladi: "muzeylarga, ko'rgazmalarga va sayohatlarga tashrif buyurish, sport musobaqalarini tashkil etish".

Talabalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi sog'lom turmush tarziga ijobiy munosabat shakllanadigan va rag'batlantiriladigan shunday ta'lim sharoitlarini yaratishni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Melibaevnaa, B. K., & Toshtemirovna, M. K. (2023). PNEUMONIA IN NEWBORN BABIES ON VENTILATORS. World Bulletin of Social Sciences, 19, 16-17.
2. Mahmudova, H. T. (2022). FEATURES OF PROVIDING HIGHLY SPECIALIZED MEDICAL CARE TO PREGNANT WOMEN WITH COVID-19 IN OBSTETRIC PRACTICE. Scientific Impulse, 1(5), 1329-1332.
3. Mahmudova, H. T. (2022). BEMORLARNI PARVARISH QILISHNING AHLOQIY ME'YORLARI. IJODKOR O'QITUVCHI, 2(23), 218-221.
4. Maxmudova, X. T. (2022). TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA TIBBIY FANLARNI O'QITISHNING INTERFAOL USULLARINI QO'LLASHNING SAMARADORLIGI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(12), 826-830.
5. Maxmudova, X. T. (2022). TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA TIBBIY FANLARNI O'QITISHNING INTERFAOL USULLARINI QO'LLASHNING SAMARADORLIGI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA

IY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(12), 826-830.

6. Olimovich, D. I. (2015). Tourism potential of Uzbekistan. *Lucrările Seminarului Geografic" Dimitrie Cantemir"*, 40, 125-130.

7. Davronov, I. O., & Khalimova, N. J. (2019). Professional development of hotel staff as a key to improve the quality of services in bukhara hotels. *Мировая наука*, (4 (25)), 27-29.

8. Mirzadavlatovich, D. U. B., & Baxriddin o'g'li, T. S. (2022). OLIY HARBIY TA'LIM MUASSASALARI VA HARBIY TA'LIM FAKULTETI KURSANTLARI BILAN VATANPARVARLIK MAVZUSIDA NAZARIY KONFERENSIYALAR TAYYORLASH VA O'TKAZISH. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 2(23), 272-275.

9. Давронов, У. М. (2020). Развитие творческого мышления студентов через интерактивные технологии. *Вестник магистратуры*, (3-1), 23.

10. Юсупова, Р. Т., & Шаланкова, О. Е. (2020). РЕПРОДУКТИВНОЕ ЗДОРОВЬЕ ДЕВОЧЕК-ПОДРОСТКОВ, ПРОЖИВАЮЩИХ В УСЛОВИЯХ ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЫ. In *Университетская наука: взгляд в будущее* (pp. 612-614).

11. Бабажанова, Ш. Д., & Шаланкова, О. Е. (2023). ВЛИЯНИЕ АДИПОКИНОВ НА РАЗВИТИЕ ПРЕЭКЛАМПСИИ У БЕРЕМЕННЫХ ЖЕНЩИН С ОЖИРЕНИЕМ. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 7(7), 57-59.